ТАРЯА ТУШААЛГЫН ГРАФИГЫЕ ХЭЛБЭРИШЭГҮЙГӨӨР ДҮҮРГЭХЭ!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 198 (4834) | Вторник, 1945 оной окт. 9. | Сэн 20 мүн.

ПОЛИТҺУРГУУЛИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИИЕ ШУУД ҺАЙЖАРУУЛХА

ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоолой үндэһөөр партийна эхин организацинуудай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн политһургуулинуудай ба аймагуудай үдэшын партийна һургуулинууд нээгдэһэн байгаа. Манай республика дотор бүхы дээрээ 214 политһургуули ба 23 аймагуудай партийна һургуулинууд нээгдэжэ, эндэ 4.000 шахуу хүн һуралсажа, өөһэдынгөө идейно-политическэ мэдэрэлые дээшэлүүлжэ, марксизм-ленинизмын үзэл сурталнуудые болон большевистскэ партиин историие шудалхаһаа гадна, «Советскэ Союзай Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайн тухай» нүхэр Сталинай номые үзэжэ байна.

Эдэ һургуулинуудай заняти зарим газарнуудта дүүрэжэ байна. ВКП(б)-гэй обкомой бюрогой тогтоолой ёһоор, тус һургуулинуудай заняти байгша оной ноябриин 1-һээ шэнээр эхилхэ байна. Тиимэһээ партийна эхин организацинууд ба партиин айкомууд, түбхын түрүүндэ пропаганда ба агитациин таһагай хүдэлмэрилэгшэд энэ һургуулинуудай хүдэлмэриие эмхитэй гуримтайгаар, бүрин түгэс бэлэдхэлтэйгээр эхилүүлхэ тушаа бүхы анхаралоролдолгоёо хандуулха үүргэтэй. Иигэжэшье ВКП(б)-гэй обкомой бюро бүхы партийна организацинуудһаа эрилтэ хэбэ.

Баргажанай, Бичурын, Мухаршэбэрэй болон Хойто-Байгалай аймагуудай колхоз, МТС, совхоз ба предприятинуудай партийна эхин организацинуудай дэргэдэ байгуулагдаһан политһургуулинууд, мүн тэрэшэлэн тус аймагуудай үдэшын партийна һургуулинуудай хүдэлмэри нилээдгүй һайнаар дүүрэбэ. Эндэ ябадаг коммунистнууд, комсомолецууд болон партийна бэшэ хүнүүд өөһэдынгөө политическо-теоретическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар гол анхаралаа табижа, занятидаа эдибхитэйгээр хабаадалсаһан байха юм.

Сэлэнгын аймагай Тельманэй ба Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозуудай партийна организацинуудай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн политһургуулинуудта хабаадалсагшадай 80—85 процентнь «һайн» ба «отличнэ» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр программаяа дүүргэбэ. Тэрэшэлэн Мухаршэбэрэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин дэргэдэхи политһургуули, мүн хэдэ хэдэн үдэшын партийна һургуули программаяа һайнаар дүүргэбэ.

Гэбэшье, олонхи партийна организацинуудай дэргэдэ бии болгогдоһон политһургуулинууд ба аймагуудай партийна һургуулинууд, тэрэшэлэн олонхи кружогуудай хүдэлмэри үнгэрэгшэ үедэ тон хангалтагүй муу байба. Жэшээлхэдэ, Закаменай, Иволгын, Заиграйн аймагуудта олонхи политһургуулинуудынь программаяа үшөө дүүргээгүй зандаа. Үнгэрэгшэ хабар-зунай үедэ нэгэшье заняти хэһэн ябадал байхагүй. Энэ ябагшадай дунда жаяг заршам тиимэ гэшэгүй һула дээрэһээ, недели бүхэндэ нэгэ-хоёр заняти үнгэргэхэһөө байтагай, хэдэн һара соо үнгэргөөгүй байһан баримтанууд бии. Тус аймагуудай партийна һургуулинууд зунай үедэ хүдэлмэрилөөгүй дээрэһээ, шудалха темээ үшөө дүүргээгүй байһаар.

Тарбагатайн, Прибайкальскэ, Кяхтын ба Кударын аймагуудаар бии болгогдоһон политһургуулинуудай нэгэнииньшье һуралсалайнгаа программые дүүргээдүй байхаһаа гадна, мүнөө таряахуряалга болон тушаалгаар шалтаглаад өөһэдынгөө хүдэлмэриие мартажархёод байна. Полевой станууд дээрэ политһургуулинуудай занятиие ябуулха бүхы арга-боломжотой байбашье һаа, тэрээнээ бүримүһэн хэрэглэжэ шадаагүй партийна организацинууд, политһургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд дээрэ дурсагдаһан аймагуудаар яһала олон бии.

Зарим коммунистнууд болбол марксизм-ленинизмын революционно теориие өөһэдөө шудалхабди гэжэ шалтаглаад, юушье хээгүй байхаһаа гадна, большевистскэ партиин историтой танилсаагүй, Советскэ Союзай гадаадын ба дотоодын оршон байдалые мэдэхэгүй. байһан баримтанууд үзэгдэнэ. Партиин айкомуудай секретарьнууд, мүн таһагуудые даагшанар болбол эдэнэртэй тус-тус бүридэнь политическо-теоретическэ темэтэй хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ гү, али консультаци үнгэргэһэн ябадал тон үсөөн. ВКП(б)-гэй Закаменай ба Тарбагатайн айкомууд болбол штатна бэ штатна бэшэ пропагандистнуудаа имагта энэ талаар хэрэглэхэ байһан аад, ондоо хүдэлмэридэ гэхэ гү, али таряахуряалгаар түлөөлэгшэ болгоһон ябадал гарана.

ВКП(б)-гэй обкомой бюро болбол «Коммунистнуудай политическэ һуралсалые һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» гаргаһан тогтоол соогоо политһургуулинуудай болон аймагуудай партийна һургуулинуудай хүдэлмэриие мүнөө үеын оршон байдалай эрилтын үндэһөөр шэнэдхэн табиха тушаа дэлгэрэнгы хэмжээ-ябуулгануудые хараалба. ВКП(б)-гэй айкомууд, тэрэнэй секретарьнууд болон пропаганда ба агитациин таһагай хүдэлмэрилэгшэд болбол партиин обкомой бюрогой энэ тогтоол соо хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгануудые сагболзор соон дүүргэжэ, полит-һургуулинуудай занятиие байгша оной ноябриин 1-һээ оройтонгүй хаа-хаанагүй эхилхэ ёһотой.

Тэрээнһээ гадна, һуралсалайнгаа программые дүүргээгүй байһан политһургуулинууд ба партийна һургуулинуудай тогтоогдоһон программаяа ойрын үдэртэ дүүргэхэ хэрэгтэнь халуун туһаламжа үзүүлхэнь шухала. Политһургуулинуудта политическо-теоретическэ дүүрэн бэлэдхэлтэй хүнүүдые хүтэлбэрилэгшөөр томилжо, саг үргэлжэ политическэ темэтэй элидхэл ба лекцинүүдые үнгэргэжэ байха хэрэгтэй.

В. М. Молотов болгарска Элшэн Сайд господин Д. Михалчевтай уулзаба

Октябриин 6-да СССР-эй Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссар В. М. Молотов болбол өөрынгөө этигэмжэлгын грамотануудые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэдэ барюулха болоһонтойнь дашарамдуулан СССР-тэ һуугаа Болгариин онсо ба бүрин эрхэтэ министр Д. Михалчевтай уулзаба.

В. М. Молотов Финляндиин Элшэн Сайд господин К. Сундстрем гэгшэтэй уулзаба

Октябриин 6-да СССР-эй Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссар В. М. Молотов болбол Финляндиин онсо ба бүрин эрхэтэ министр господин К. Сундстрем гэгшэтэй уулзаба. Энэнь эгээн түрүүшын уулзалгэ болоно.

Генерал Деревянко гэгшын Москвада ерэһэн тухай

Октябриин 5-да Японидо ошоһон СССР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй түлөөлэгшэ генерал-лейтенант Деревянко гэгшэ правительствын дуудалгаар Москвада ерэбэ.

Һүүлэй табан хоног соо илангаяа Яруунын, Мухаршэбэрэй, Хориин, Кударын аймагууд гүрэндэ таряа тушааха ажалаа аалидуулжа, бүхы республикэеэ гэдэргэнь татажа байна

ИИМЭ ГЭЭГДЭЛЫЕ ЭНЭ ДАРЫ УСАДХАЖА, ГҮРЭНТЭЕЭ ГҮЙСЭД ТООСОХО ЯБАДАЛЫЕ ИЛАЛТА ТҮГЭЛДЭР ЭХЭ ОРОНМНАЙ КОЛХОЗ БҮХЭНҺӨӨ ЭРИНЭ

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗУУДААР ТАРЯАХУРЯАЛГА БА НАМАРАИ ТАРИЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ БМАССР-эй НАРКОМЗЕМЭЙ МЭДЭЭН

1945 оной октябриин 5.

Аймагууд	Ороһото культурануудые хадаха түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)	Намарай тарилгын түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)
Сэлэнгын	99,8	100,0
Закаменай	99,5	50,0
Иволгын	98,1	95,0
Тарбагатайн	97,1	84,4
Түнхэнэй	96,2	40,8
Хориин	94,7	41,3
Кяхтын	94,3	—
Хэжэнгын	93.5	4,2
Кабанскын	93,3	92,8
Байкало-Кударын	91,5	63,1
Мухаршэбэрэй	90,0	40,2
Зэдын	86,4	24.0
Кударын	85.6	41.5
Ториин	84,3	87.5
Курумканай	82,7	—
Баргажанай	79,8	56,0
Заиграйн	78,7	48.9
Бичурын	78.2	80.2
Прибайкальска	78.2	57,6
Яруунын	77,6	4,7
Хамта.	88,9	54,0

Түрүү аймагууд таряахуряалгаяа дүүргэжэ байхадань, Яруунын, Прибайкальска, Бичурын, Заиграйн ба бусад хэдэн аймагуудай колхозууд эхилхэһээ хойшо унжагайрһан юм. ВКП(б)-гэй обкомой ба республикын Совнаркомой нэгэнтэ бэшэ заабаринуудай байһаншье һаань эдэ аймагууд гээгдэһэн зандаа.

Унжагай нобшо энэ ябадалда эсэс табиха саг тулаа! Хуряалгые энээнһээ хойшо нобшоруулха болоо һаа гарза хохидолдо ороходо байһанаа гээгдэнги колхоз бүхэн мэдэжэ, хамаг хүсэеэ гульдхан хуряалга ба тушаалгые шангадхаха ёһотой.

КАБАНСКЫН АЙМАГ

Социалистическэ уялгануудаа бодотоор бэелүүлбэ

Таряахуряалгые түргэн дүүргэжэ гүрэнтэйгөө саг соонь тоосохын түлөө орон дотор эршэмтэйгээр дэлгэрһэн Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөнэй долгин доро хурдан түргэн ажаллаһан түрүү колхозууд абаһан уялгануудаа үнэн хэрэгүүдээр бэелүүлжэ байна.

Октябриин 5-ай мэдээгээр 6—7 колхоз таряахуряаха түсэбөө бүримүһэн дүүргэһэн байха юм. Тэдэнэй дунда Посольско сельсоведэй «Байкал», Твороговско сельсоведэй Кировэй, Тимлюйскэ сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ, «Победа», «Майн 1» ба бусад колхозууд бии. Мүнөө эдэ колхозууд таряа һурилэлгэ, сохилгые һаяар дүүргэжэ, гүрэнэйнгөө урдахи уялгануудые дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ элсүүлэнхэй.

Һаяар эндэхи үшөө хэдэн колхозууд таряахуряалгаяа дүүргэхэеэ байна. Поли дээгүүр хүдэлмэрилжэ байһан түрүү колхозуудай членүүд таряахуряалга, гүрэндэ тушаалгын графигые дүүргэхын түлөө унаһан малгайгаа абангүйгөөр ажаллана.

Кабанскын аймагай колхозууд 8.241 гектар ороһото культурануудайгаа 7.664 га хуряажа абаад байна. Хуряалга, һурилэлгэ, сохилгын дунда забһар гаргахагүйн түлөө эндэхид илангаяа ехэ оролдолго гаргадаг болоо.

Б. ЦЫРЕНОВА.

ИВОЛГЫН АЙМАГ

Таряахуряалгаяа дүүргээ

Аймагай түрүү колхозууд мухаршэбэрэйхидэй уряалаар Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо бэедээ абаһан социалистическэ уялгануудаа арюун нангинаар дүүргэжэ байна.

«Улаан Оронго» колхозой членүүд таряахуряалгын эхилһэнһээ хойшо хурдан темпээр ажаллажа аймаг соогоо түрүү зэргэдэ яба. Мүнөө энэ артелиин членүүд ороһото культурануудые хуряаха түсэбөө хараалһан болзор соогоо амжалтатайгаар дүүргэө. Тэрэшэлэн энэ колхоз гүрэндэ таряа тушаалгые эхилхэһээ хойшо эмхитэйгээр ябуулна. Энээнэй удаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз таряахуряалгаяа дүүргээбди гэжэ мэдээсэбэ.

«Майн 1» колхоз бэлэдхэлэй пунктнуудта 1.600 гаран центнер таряа оруулжа, гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэбые аймаг соогоо үлүүлэн дүүргэһэн байна. Һаяар энэ артель таряагаа хуряажа дүүргэхэнь. Тэрэшэлэн Кировэй нэрэмжэтэ, «Коминтерн» колхозууд таряахуряалгаяа дүүргүүтэйхэн байха юм.

Таряахуряалгые дүүргэжэ байһан эдэ түрүү колхозууд мүнөө үедэ гүрэнтэйгөө түргэн тоосохо хэрэгтэ бүхы хүсэеэ элсүүлжэ байна.

Иволгын бусад колхозууд дээрэ дурсагдагша түрүү артельнүүдэй дүршэл шадабариие халан абажа, таряахуряалга, гүрэндэ тушаалгануудай ябасые үдэр һүнигүй шангадхаха ёһотой.

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ДОСКА

ВКП(б)-гэй АИКОМУУД БА АЙМГҮЙСЭДКОМУУДАЙ ЗУУРШАЛГААР ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ДОСКАДА БЭШЭГДЭБЭ

18. Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ **О. Э. Эрдынеев**, партийна организациинь секретарь **Д. Д. Дашиева**)—таряа тушааха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо урид, октябриин 5-да дүүргэө. Гүрэндэ 7.086 пүүд таряа тушааһан байна.

19. Энэ аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр **О. Б. Бадмаев**, партийна организациинь секретарь нүхэр **Д. М. Митыпов**)—бэлэдхэлэй пунктнуудта 3.978 пүүд таряа тушаажа, жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо урид, октябриин 5-да бүримүһэн дүүргэһэн байна.

20. Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ **Б. Ц. Цыренжапов**, партийна организациинь секретарь **Р. Б. Будаев**)—гүрэндэ таряа тушааха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо урид, октябриин 5-да бүримүһэн дүүргэбэ. Бэлэдхэлэй пунктнуудта 14.323 пүүд таряа оруулаа.

21. Тус аймагай Чкаловай нэрэмжэтэ колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ **К. С. Степанов**, партийна организациинь секретарь **И. А. Попов**)—гүрэндэ 1.665 пүүд таряа тушаажа, жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо урид, октябриин 5-да сүм дүүргэбэ.

АЙМАГУУДАЙ АБАҺАН УЯЛГАНУУДЫЕ ШАЛГАЯ!

Зэдын аймаг графигаа дүүргэнэгүй

1945 оной хүдөө ажалай хүдэлмэринүүдэй эгээл шухала кампани болохо таряахуряалгые унжагай нобшоор үнгэргэжэ байһанаа эндэхи хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд сагай уларилай муу байһан дээрэһээ иимэ һаад болобо гэжэ хүндэгүй шалтаг барина. Теэд, сентябриин эхинһээ абаад мүнөө хүртэр Зэдын аймагта хура бороогүй сэлмэг дулаан байха юм. Тиигэбэшье, эндэхид гээгдэлнүүдээ усадхаха хэрэгтэ бии байгаа хүсэеэ бүгэдынь элсүүлжэ шадаагүй байһаар. Байгша оной октябриин 1-эй мэдээгээр аймагай колхозууд таряахуряаха түсэбөө оройдоо 80 процент болгоһон ба гүрэнэйнгөө урдахи уялгануудые таряа тушаалгаар мини 30 гаран процент дүүргэһэн байна.

Зэдын сомоной «Пятилетка». колхоз гүрэндэ таряа тушаалгые зорюутын һаналаар һаатуулжа байна гэхэдэ алдуу боломоор бэшэ. Юуб гэхэдэ, энэ колхоз мэнэ һая болтор таряа сохилгые эхилээгүй байгаа. Тэрэнһээ боложо оройдоо 30-аад центнер таряа гүрэндэ тушааба. Мүнөөшье энэ алдуугаа засажа абангүй үргэлжэлүүлһээр. Сохижо бэлэн болгоһон таряагаа тушаалгада бэлэдхэхэ болон мүн бэлэдхэлэй пунктнуудта зөөхэ шухала хүдэлмэринүүд хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй. Таряа зөөхэ саг үргэлжын транспортна бригада мүнөө хүртэр эмхидхэгдээдүй зандаа.

Баянай сомоной Котовскын нэрэмжэтэ колхоз мүн лэ дурсагдагша артелиинхидһаа дээрэ бэшэ байдалтай. Эндэ мини 177 га таряан хуряагдаһан байна. Энэнь ороһото культурануудайнь түсэбэй оройдоо 44 процент болоно.

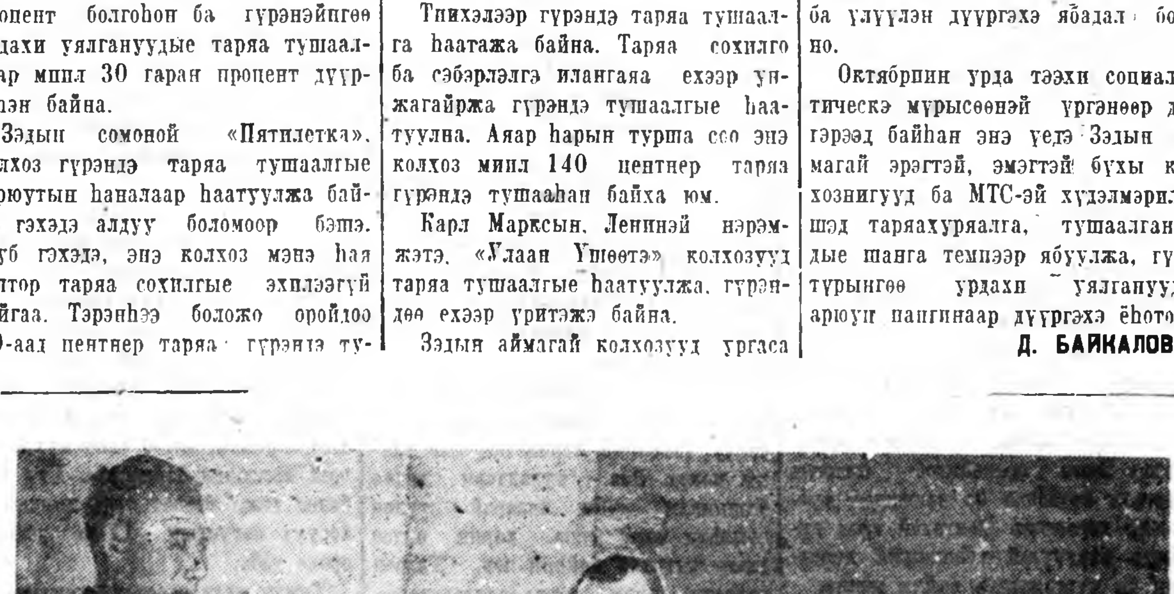
Тиихэлээр гүрэндэ таряа тушаалга һаатажа байна. Таряа сохилго ба сэбэрлэлгэ илангаяа ехээр унжагайржа гүрэндэ тушаалгые һаатуулна. Аяар һарын турша соо энэ колхоз мини 140 центнер таряа гүрэндэ тушааһан байха юм.

Карл Марксын, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Улаан Үшөөтэ» колхозууд таряа тушаалгые һаатуулжа, гүрэндөө ехээр уритажа байна.

Зэдын аймагай колхозууд үргаса хуряалга ба гүрэндэ таряа тушаалгануудай ябасые шангадхаха дүүрэн аргатай. Тиимэдэ эндэхи бүхы колхоз болон машинно-тракторна станцинууд бии байгаа хүсэеэ бараниинь хуряалгада элсүүлжэ эдэ дутуунуудаа ойрын үдэрнүүдтэ усадхаха зорилготой. Гээгдэлнүүдые усадхаха түрүүшын шухала хэмжээнүүд хадаа таряахуряалгада ябаһан бүхы колхознигууд ба МТС-эй хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр бүриин нормонуудые заатагүй дүүргүүлхэ, таряа сохилго, гүрэндэ тушаалгануудые колхоз бүхэнөөр түхэреэн сүүдхэ соо эмхидхэжэ, зохёогдоһон график ябашье дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ ябадал болоно.

Октябриин урда тээхи социалистическэ мүрысөөнэй үргэнөөр дэлгэрээд байһан энэ үедэ Зэдын аймагай эрэгтэй, эмэгтэй бүхы колхознигууд ба МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд таряахуряалга, тушаалгануудые шанга темпээр ябуулжа, гүрэн түрынгөө урдахи уялгануудые арюун нангинаар дүүргэхэ ёһотой.

Д. БАЙКАЛОВ.

«Гигант» колхоз Тарбагатайн аймаг соо түрүүлжэ ябана. Таряахуряалгаяа амжалтатайгаар дүүргэөд, гүрэнтэйгөө болзорһоо урид тоосохын зорилгоор, һурилэлгэ ба сохилгые нилээдгүй шангадхаа. Мүн энэ колхоз малай үбэлжэлгэдэ бэлэн болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Попов орлогшо нүхэр Сапуновтоо, бригадирнууд Алексеев, Сапунов, Сусаев гэгшэдтэ даалгабари үгэжэ байна.

А. Поповой фото

Закаменай аймагһаа жэшээ абагты

Закаменай аймаг энэ жэлэй үргаса хуряалгые эмхитэйгээр ябуулжа дүүргэө. 8.953 гектарай үргасые хадажа абаад, аймагайнь колхозууд таряа һурилэлгэ болон сохилгые хурданаар ябуулжа байха юм.

Энэ аймагай артельнүүд гүрэнд эрхим таряа тушаахын түлөө түрүүшын үдэрһөө хойшо оролдожо байгаа. Закаменай аймаг гүрэндэ таряа тушаалгаяа республика соо эгээл түрүүн үглөө мүнөө дүүргэхэеэ байна.

ТАРБАГАТАЙН АЙМАГ

Калининай нэрэмжэтэ колхоздо

Аймагай түрүү колхозуудай таряахуряалга, гүрэндэ тушаалгануудые эмхитэйгээр үнгэргэжэ байһан болобошье, эндэхи зарим колхозууд болошогүйгөөр нобшоржо тэдэнэрые гэдэргэнь татана. Калининай нэрэмжэтэ колхоз таряахуряалгада ороһонһоо хойшо хожомдожо гүнзэгы таһалдалтай ябана. Һүүлэй мэдээгээр тус колхоз үшөө 300 гектар ороһото культурануудые хуряажа абангүй, үзүүртань һуулгаһаар байба.

Тэрэшэлэн таряа һурилэлгэ ба сохилгые хангалтагүйгөөр ябуулжа байха юм. Таряа һурилэлгэдэ ябаха мори унаа, хүдэлмэришэ хүсэн саг үргэлжэ дутажа үдэр бүри һаад түбэг ушаруулна. Сохилгые баһал хангалтагүйгөөр ябуулжа байна. Хэдэн олон хоног соо оройдоо 50 тонно таряа сохиһониинь дээрэхи баримтые гэршэлжэ үгэнэ.

Һурилэлгэ, сохилгын хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһан дээрэһээ гүрэндэ таряа тушаалга ехээр хожомдонхой. Һүүлэй мэдээгээр энэ колхоз таряа тушааха жэлэйнгээ түсэбые оройдоо 30 процент дүүргэһэн байха юм. Хэды иимэ байбашье, эндэхид хуряалга, тушаалгын график дүүргэхэ тушаа энэ гэхэ хэмжээнүүдые хараалнагүй. Графигай саг сөөгоо дүүргэгдэлгүй гол шалтагааниинь хадаа хүдэлмэри хэжэ шадаха бүхы хүнүүдэй поли дээрэ элсүүлэгдээгүй, олонхи колхознигуудай үйлэдбэриингөө нормонуудые дүүргэдэггүй ба бригада, звенонуудаар жаяг заршамай һулаар табигдаһанһаа болоно.

Энэ колхоздо хүдэлмэрилдэг Жиримскэ МТС-эй комбайнернууд таряахуряалгада ороһонһоо хойшо унжагай нобшоор ажаллана. Теэд, МТС-эй дирекци тус агрегадай комбайные хүсэд хэрэглэхэ гэжэ оролдоногүй.

Ехэ-Куналейн машинно-тракторна станциин комбайнернууд аймагай колхозуудай таряахуряалгада мүнөө хүртэр өөдтэй туһаламжа хүргөөгүй байна гэхэдэ һэжэггүй. Тус машинно-тракторна станцида харьяатай Кагановичын, Ворошиловай, Кировэй нэрэмжэтэ колхозууд комбайнернуудһаа балай ехэ туһа абаагүй байһаар. Эдэ колхозуудаар хүдэлмэрилдэг комбайнернууд таряахуряалгада ороһонһоо хойшо комбайн машинануудаа эбдэжэ, олохон үдэрнүүдтэ мини байгаа.

Комбайнаар таряа тушааха түсэбөө дүүргэһэн хүнүүд Ехэ-Куналейн МТС-тэ үгы шахуу. Энэ юун дээрэһээб гэхэдэ, комбайнернуудай жаяг заршам шангаар сахиха тухай МТС-эй дирекци болон партийна организациин зүгһөө эрид хэмжээнүүдэй абтаагүй ба мүн агрегат хоорондын социалистическэ мүрысөөнэй бодотоор хүтэлбэрилэгдөөгүй байһанһаа болоно. Гадна, тус МТС тракторна хүдэлмэринүүдэй жэлэй түсэбые таһалдуулха тухайдань хүргэжэ байна. Дирекци ба партийна организациин зүгһөө намарай пар хахалжа байһан тракторнстнуудые хэнэйшье хүтэлбэрилэггүй дээрэһээ тэдэнэр дуратай сагтаа хахалаад, дурагүйдөө унтажа хэбтэдэг юм.

Трактор болон комбайнуудай иимэ хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилжэ байхада МТС-эй директор нүхэр Юрииский, партийна организациин секретарь нүхэр Юмин гэгшэд жэшүүритэй гээгдэлэ усадхаха тодорхой хэмжээнүүдые абадаггүйнь гайхалтай.

ВКП(б)-гэй Тарбагатайн айком ба аймагай гүйсэдхэхэ комитет болбол гээгдэжэ ябаһан МТС ба колхозуудта үдэр бүриин тодо һонор хүтэлбэри үгэхэ ёһотой.

И. ТАЙНОВ.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

Олон хүүгэдтэй эхэнүүдыэ „Эхын алдар" гэжэ орденууд ба „Эхын медаль" гэжэ медальнуудаар шагнаха тухаи

(Үргэлжэлэл. Эхинийнь «Б. М. Үнэнэй» октябриин 2, 5 ба 6-най номернуудта).

Табан хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН МЕДАЛЬ» ГЭЖЭ 2-ДОХИ ЗЭРГЫН МЕДАЛЯАР

41. МАЛЫГИНА Крестинья Прокопьевнае—Баргажанай аймагай, Баргажан тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

42. МАСОВЕР Цива Соломоновнае—Баргажанай аймагай, Баргажан тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

43. МИХАЙЛОВА Лукерья Дмитриевнае—Баргажанай аймагай, Шапеньково деревниин гэрэй эзэн эхэнэр.

44. МИХАЙЛОВА Натежда Ермолаевнае—Баргажанай аймагай, Елкино деревниин гэрэй эзэн эхэнэр.

45. МОЛОКОВА Устинья Михайловнае—Баргажанай аймагай, «Красный Октябрь» колхозой колхозой колхозница.

46. МОЛЧАНОВА Екатерина Филипповнае—Баргажанай аймагай, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

47. МОЛЧАНОВА Любовь Николаевнае—Баргажанай аймагай, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

48. МОЛЧАНОВА Павлина Тихоновнае—Баргажанай аймагай, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

49. МОРОКОВА Анисья Митрофановнае—Баргажанай аймагай, Баргажан тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

50. НИЗОВЦЕВА Екатерина Гермогеновнае—Баргажанай аймагай, «Красный Октябрь» колхозой колхозница.

51. НИКОНОВА Александра Емельяновнае—Баргажанай аймагай, Баргузинска загаһанай заводой хүдэлмэришэн.

52. НОСОРУЛИНА Ходжиие—Баргажанай аймагай, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

53. ОРЛОВА Хионья Александровнае—Баргажанай аймагай, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

54. ПЕРЦОВА Анна Александровнае—Баргажанай аймагай, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

55. ПОПОВА Татьяна Семёновнае—Баргажанай аймагай, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

56. ПУТРЕНИКОВА Таисия Алексеевнае—Баргажанай аймагай, Баргажан тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

57. РАДНАЕВА Ханла Борбоевнае—Баргажанай аймагай, Марксын нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

58. РАСПОПОВА Анна Ивановнае—Баргажанай аймагай, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

59. РЕХОВСКАЯ Ефросинья Степановнае—Баргажанай аймагай, Баргажан тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

60. САГАН Александра Петровнае—Баргажанай аймагай, Райбольницын хүдэлмэришэн.

61. СКОСЫРСКАЯ Серафима Трофимовнае—Баргажанай аймагай, «Красный Октябрь» колхозой колхозница.

62. СКОСЫРСКАЯ Федосья Семёновнае— Баргажанай аймагай, «Красный Октябрь» колхозой колхозница.

63. ТОЛСТИХИНА Екатерина Захаровнае—Баргажанай аймагай, Чкаловай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

64. ТОЛСТИХИНА Марфа Дмитриевнае—Баргажанай аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

65. ТОЛСТИХИНА Мария Дмитриевнае—Баргажанай аймагай Баргажан тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

66. УНАГАЕВА Ирина Георгиевнае—Баргажанай аймагай, Баргажан тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

67. УРБАТАЕВА Цыбык Шагжиевнае—Баргажанай аймагай, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

68. ФАЗИЛОВА Маузузые—Баргажанай аймагай, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

69. ФИЛИППОВА Парасковья Ивановнае—Баргажанай аймагай, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

70. ЦИВИЛЕВА Ольга Филлиповнае—Баргажанай аймагай, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

71. ЦЫРЕНОВА Гажидму Эрдыниевнае—Баргажанай аймагай, Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

72. ШАНГИНА Анна Петровнае—Баргажанай аймагай, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

73. ШАНГИНА Мария Ивановнае—Баргажанай аймагай, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

74. ШЕЛКОВНИКОВА Александра Прохоровнае— Баргажанай аймагай, томатна заводой хүдэлмэришэн.

75. ШРАГЕР Наталья Пантилеймоновнае—Баргажанай аймагай, Чкаловай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо **М. ЧУВЬЮРОВ.**

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретариин уялгые дүүргэгшэ **В. МОНКЕТОВ.**

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан. 1945 оной июлиин 14.

Специалистын зүбшэл

Намарай үедэ газар уһалха тухай

Манай республикын хойто гурбан аймагуудһаа бусад аймагууд шииг нойтоор дутамаг тэршэ тээлогдодог байна. Гол районуудаар ороһон хура бороо болон саһан жэл соо дунда зэргээр 250 миллиметр бодолог юм. Энэ хадаа бүхэли жэл соо газарые жэгдээр шииггүүлжэ шададаггүй. Үбэл. хабарай саһа бороо болбол хүдөө ажалай ургамалнуудай хүгжэн гаража байха үедэ хүрьһые хүсэд шииггүүлхэ ябадал хангадаггүй байна.

Саһанай багаар ороһон ба мүн хабарай хуурай һалхинда үлеэгдэһэн дээрэһээ газарай хүрьһэнэй шииг нойтон бага байжа, таригдаһан культуранууд ба ногооной ургасануудые нилээдгүй доошолуулна. Тиимэдэ хүдөө ажалай культурануудые тариха поли ба сабшалангай газар уһалха ябадал ган гасуур жэлнүүдтэ илангаяа ехэ удхашанартай болоно. Манай республикын колхозууд газарай уһалуурида халын гол горхонууд ба урадхуул уһа хэрэглэдэг байна.

Газарые һайнар уһалхын тулада уһалуурпин һубаг канавануудые саг үргэлжэ сэбэрлэн, уһалха болзорнуудта хэзээгүй бэлэн байлгаха шухала. Хабарай үедэ һайрамай уни удаан байдаггүй тулада зарим аймагууд эхэнхи газараа уһалжа үрьдинэгүй. Жэшээлхэдэ, энэ жэлдэ Хорииин, Хэжэнгын, Бичүрын ба бусад аймагуудай колхозууд хабарай үедэ тариалан ба сабшалангай газар уһалха түсэбүүдээ дүүргээгүй байха юм.

Тиигэбэшье, намарай үедэ газар уһалхын тулада бии байгаа аргаболомжонууд бүгэдэ хэрэглэгдэнэгүй. Энээндэ бэлэдхэхэ ба газар уһалха хүдэлмэринүүдые эхилһэн нютагууд мүнөө хүртэр тон үсөөн байна.

Хабарай тарилга хэхэ газар болон сабшалан намар уһалхада ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ удхашанартай юм. Тиимэдэ энэ хүдэлмэрине эрхим шанартайгаар үнгэргэхын түлөө аймагуудтахи хүтэлбэрилхы органууд ба колхоз совхоз болон МТС-үүд шухала анхаралаа хандуулха болоно.

Намар уһалагдаһан тарилгын газар хабарай үеын хүдэлмэрине нилээдгүй хүнгэдхэжэ, тарилгые түргэн дүүргэхэ арга олгодог юм. Энэ үедэ газар уһалалга хадаа хүдөө ажалай ургамалнуудай хорото дайсанине усадхаха ябадалда мүн лэ ехэ туһа хүргэдэг байна. Гадна, намарай үедэ үнгэргэгдэдэг энэ хэмжээ ябуулга уһалагдадаг газарай талмайе нилээдгүй ехэдхэхэ ябадал хангана. Юуб гэхэдэ ,намар уһалагдаһан газарые хабартаа уһалхагүйлэ болохо юм.

Сентябриин 25-һаа октябриин 15 болторхи үе соо намарай уһалуури үнгэргэхэдэ таарамжатай зохид байна. Энэ үедэ уһан хадаа газарай дээдэ захада хүрэхэгүй, харин хүрьһэндэнь шэнгэхэ юм.

Намарай уһалуурине хаһа болзор соонь эрхим шанартайгаар үнгэргэхын зорилгоор, полиһоо тарягаа ба сабшалангаа түргэн хуряажа абаха шухала. Намарай уһалуурине түбхын түрүүндэ пар хахалхаар таһалагдаһан участогуудта үнгэргэбэл һайн.

Намарай үедэ газарай уһалалга эрхим шанартайгаар үнгэргөөл байбал манай республикын колхозууд 1946 ондо үндэр ургаса хуряаха бата бэхи һуури табиха байна.

В. КОЗЛОВ.

Японско булимтарагшадые Халхын-Гол дээрэ бута сохиһон тухай

Японско империализм болбол арсалдаа провокаци болон агрессивнэ эзэмдэхы ябуулгануудые ходо хэжэ байһан юм.

Япони болбол империализмын харгы дээрэ гарамсаараа 1894 ондо Хитадта добтолоод, Корейе таһалжа һалгааһан юм. Тэрэнэй һүүлээр 10 жэл болоод, 1904 ондо Япони болбол дайн сэрэгые соносхонгүйгөөр, харата муухайгаар ородой Порт-Артурта добтолһон байгаа. Уданшьегүй японско империалистнууд Корейе эзэмдээд, мүлжэжэ эхилээ һэн.

Дэлхэйн пэгэдэхи дайнай үедэ Япони болбол Хитадай союзник байһаншье һаа, тэрээндэ «21 эриллтэнүүдые» табижа тэрэ агууехэ Хитад гүрэнине өөрынгөө колони болгохо һанаатай байгаа һэн.

Агрессивнэ эдэ бүхы ябуулгануудые хэхэдээ японско империалистнууд хадаа немецкэ булимтарагшадай мүрөөр ябаһан байха юм. Азиин немецүүд гээшэбди гэжэ бэеэ минитэ бэшэ нэрлэхэ дуратай байгаа.

Японско империализм болбол Советскэ Союзда илангаяа хомхой зэрлигээр хандаһан байна. Октябрьска революциин долгин Алас Дурна зүгтэ үшөө хүрэжэ амжаадүй байхадань, Владивостогой порт хударт 1918 оной январь һарада японско крейсер ороһон юм. Японско империалистнууд хадаа Советскэ республикын залуу нялха байдые һамбаашалжа, манай Алас Дурна зүг худар шургажа ороһон бэлэй. Тэдэнэрэй табан жэл шахуу саг соо—1918 оной апрельһээ 1922 оной октябрь хүртэр—Алас Дурна зүгтэмнай зэрлиг муухайгаар аашалһыень мартанагүйбди. Тэдэнэр нютаг тосхонуудыемнай галдадаг. ямаршье зэмэгүй амгалан тайбан һуужа байһан уладые аладаг, арад зонине тэсэшэгүй муухайгаар тамалжа зобоодог байгаа.

Тиигэжэ аашалаадшье японско империалистнууд советскэ хүнүүдэй зориг хүсэлые хухалжа шадаагүй һэн. Ленин—Сталинай партяар зоригжуулагдаһан арад зон хадаа харин харша булимтарагшадта бүхы һүртэ хүсөөрөө эсэргүүсэн бодожо, нарин нангин дайн сэрэг хэжэ ороо. Энэ эрэлхэг баатар тэмсэл манай дүүрэн илалтаар түгэсөө һэн: 1922 оной октябриин 25-да японско интервентнүүд Советскэ ороной газар дээрэһээ намнагдаһан байгаа.

Тиигээдшье байхадаа шунахай японтон тэлэржэ ухаа ороогүй һэн. Алас-Дурна зүгэй барагдашагүй баялигуудта японско булимтарагшад горьдоһоор лэ байгаа. Эдэ баян газар нютагые эзэлээд, дам саашаа бүхы Азиие залгиха, тиигээд бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ захиржа байха гэжэ һэнгэргүйгөөр һанадаг байба. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула урдынгаа интервенциие дабтаха гэжэ нэгэнтэ бэшэ һанаашалһан юм. Тэдэнэр 1929 ондо Хитадай хүлһэншэ генералнуудай гараар Советскэ Союзай шадалые КВЖД дээрэ туршаад. Улаан Армидамнай таһа сохюулһан бэлэй. Тэрэнэй һүүлээр манай хилые ходо эбдэжэл, манай хилэ шадархи тосхонуудые үеын үргэлжэ буудажал, манай пароходуудта добтолжол байгаа. Тиин тиигэһээр японтон эб найрамдалые бүдүүлигээр эбдэжэ, Хасан нуурай оршондо хилэдэмнай долтолон ороо һэн. Хатуу шэрүүн харюу абаад байхадаа, тэдэнэр шэнэ дайн сэрэгые ондоо газарта. Монголой Арадай Республикын газар дээрэ, хэхээр бэлдэжэ ороһон байгаа.

* * *

Дайшалхы тулалдаанай газар дээрэ суг хамта ябажа арад түмэнэйнгөө зол жаргал ба сэрэдүй байдалые хамгаалһан Монгол Арадай Республика ба Советскэ Союз хоёрой хоорондохи эб найрамдалынь энхэ амгалан сагай байгуулалтын үедэ эсэслэн бүхэжэһэн байна. Советскэ Союз хадаа Эсэгэ оронойнгоо ажахые һэргээн бодхоохо ба саашадаа хүгжөөхэ хэрэгтэнь Монголой арад түмэндэ ахалдүүгэй туһаламжа хүргэһэн ба хүргэжэшье байна гээшэ.

1936 оной мартын 1-эй үдэр Сталин вожль иигэжэ хэлээ һэн: «Хэрбээ Япони хадаа Монгол Арадай Республикын бэеэ даанхай байдалда халдажа, тэрээндэ добтолон орохо гэжэ шиидээ юм хадань, бидэнэр Монгол Арад Республикада туһалха зэргэтэй болохобди... Бидэнэр МНР-тэ 1921 ондо туһалһандаа адляар тэрээндээ туһалхабди». Газаа талаһаа добтолоо хадань бэе бэедээ туһалалсаха тухай договор дээрэ Монгол Арадай Республика ба Советскэ Союз хоёр 1936 оной мартын 12-то гараа табиһан байгаа. «Бэе бэедээ туһалалсаха гээшэ өөһэд хоорондоо баталһан договорой ёһоор Монгол Арадай Республикын хилэ хизаарые бидэнэр өөрынгөө хилэдэл али эрид шударгуугаар хамгаалхабди»— гэжэ В. М. Молотов 1939 ондо СССР-эй Верховно Соведэй III сесси дээрэ хэлээ һэн.

* * *

Япони болбол Монголой газар дайдада үнинэй хорхойтожо байгаа. Японско урдын премьер Танака гэгшэ өөрынгөө зэбүүн муухай меморандум соо 1927 ондо иигэжэ бэшэһэн байна: «Хитадые эзэлхын тулада бидэнэр хадаа түрүүшээр Маньчжури ба Монголые эзэлхэ ёһотойбди... Бүхы дэлхэйе эзэлхын тулада бидэнэр түрүүшээр Хитадые эзэлхэ ёһотойбди».

Японтон добтолходо таатай зохид газарые бэдэржэ, Монголой хилэ хизаарые эбдэхэ гэжэ һэдэһэн бэлэй. Тиимэ газар Халхын-Голой район болоно гэжэ һанаһан байгаа. Юуб гэхэдэ, гүрэнэй хилэ тэрэ голһоо 16—20 километрээр гаража, эрид зүүлжээ эрьеэд, японтон тээшэ хушуутан ороно. Ерээдүй дайн сэрэг болоходо өөрынгөө бэеые ара талаһаань аюулгүй болгохын түлөө тэдэнэр хушуу гараһан тэрэ газарые таһа татаха гэжэ бодоһон байгаа. Нүгөө талаар, Халхын-Голой тэндэ эльһэтэй шоройтой дээрэһээ монгол арадай арми энэ газар дээрэ өөрынгөө техникые хэрэглэжэ шадахагүй гэжэ дайсан һанаһан байба. Мүн Халхын-Голһоо японско түмэр харгынууд хүртэр миил 50—60 километр байхадань, Советскэ Союзай түмэрхаргынууд хүртэр 700—800 километр байба. Тиимэ ушарһаа сэрэг болон сэрэгэй хэрэгсэлнүүдые тиимэ түргэнөөр асарха гээшэнь бэрхэтэй гэжэшье бодоһон байха юм. Халхын-Гол хадаа 100—130 метр үргэнтэй, зарим газарта машинаар гарашагүй эгсэ эрьетэй, хажуу талаараа намаг газартай, 2—3 метр гүнзэгы гол юм. Тэрэ голһоо зүүлжээ нэгэ хэдыхэн километртэ байһан гүбээ дээрэ гарахада Халхын-Голой район хуу шахуу харагдажа байдаг. Советскэ-монгольско сэрэгүүдэй фронтын хоорондуур гараһан Хайластын-гол гэжэ һалаа тэрэ гол худар урдажа ороно. Тэрэ һалаанай хажуугаархи тэгшэ газарые японтон хадаа ара талаяа далдалхын тулада хэрэглэжэ болохо байгаа.

Харин газарые өөрын дээрэ хуурмаг муухайгаар тооложо, японско арми 1939 оной майн 11-дэ Халхын-Голой зүүн тээ 20 километртэ байһан Монгол арадай армиин заставада гэнтэ добтолжо ороо. Нэгэ застава сэрэгшэд гол тээшээ шахагдаһаншье һаа, дэмжэлгэ хүсэнэй ерэжэ ябахада атакада ороһон байна. 10 үдэр соо байлдаан болобо, хоёр таладань хүнэй хоролтонууд гараа Японтон шэнэ хүсэнүүдые хойноһоон татажал байгаа һэн. Тэндэ ерэһэн 23-дахи японско дивизиин командир генерал-лейтенант Камацубара гэгшэ майн 21-дэ захиралта үгэжэ, 64-дэхи ябган сэрэгэй полкһоо нэгэ отряд болон тэрээндэ үгтэһэн частьнуудые машинаар Халхын-Гол хүртэр эрүүлэжэ, Монголой сэрэгүүдые үгы хэхэ гэһэн байна.

Майн 22-то японско хүсэтэ частьнууд Монгол Арадай Республикын газар худар нэбтэржэ ороод, нилээд ехэ гээлтэтэйгээр гэдэргээ шапгаар сохигдоһон байгаа. Тиигээд байхада Камацубара гэгшэ танкнууд, хуягта машинанууд, артиллери, авиациие Хайларһаа ерүүлбэ. Майн 27-ой үдэшэлэн тээшэ японтон болбол Номун-Хан-Бурд-Обоогой оршондо 1.500 гаран буудагшад, мянган һэлмэшэд, 75 шахуу станкова ба гар пулемёдуудые, 12 ехэ буунуудые хуягта машинануудые ба 40 самолёдуудые суглуулаад, майн 28-ай үдэр үглөөгүүр добтолгодо ороһон байна. Тэдэнэр Монгол сэрэгшэдые Халхын-Голһоо таһалжа бүһэлхэ ба тиигээд үгы хэхэ һанаатай байба.

Советскэ командовани болбол түрүүшын тэрэ тулалдаан болохотой сасуу дайсанай һанаа бодолые таажа мэдээ. Энэ тулалдаан хадаа биширхан хуби газарай түлөө эхилһэн тэды бэшэ. харин ондоо ушар удхатай байһан юм. Хилээ сэхэлхэ гэһэн хашхаралдаагаараа японско агрессорнууд хадаа Монголой газарые Советскэ Союзда добтолхо плацдарм болгохо гэһэн бузар муухай түсэбөө далдалха һанаатай байгаа. Советскэ командовани болбол Монгол Арадай Республикада яаралтай туһаламжа үзүүлжэ, Халхын-Голой район тээшэ сэрэгүүдые эльгээһэн бэлэй. Түрүүшээр советскэ сэрэгүүдэй һая хүрэжэ байхадань дайсан болбол хамгаалгымнай зүүн талые эзэлжэ, манай частьнуудай уһа гаталха ябадалда аюул татаһан байха юм. Хоёр үдэр соо алли бэшэ хүсэтэй тулалдаан болоо. Улаанармеецүүд ба монгол сэрэгшэд үдэртөө 5—6 дахин атакада ородог һэн. Майн 29-дэ 400 гаран солдат болон офицернүүдээ гээжэ, японтон бута сохигдожо гэдэргээ хаягдаһан бэлэй. Тиихэдэ японско сэрэгэй гурбан штабуудай документнүүдые буляан абтаһан юм.

Иимэ харюу абаад байхадаа японтон гурбан долоон хоног соо Монголой хилэдэ халдажа орохоёо болёод байба. Энэ үе соо бүхы Маньчжури дээрэһээ агаарай сэрэгые татажа, шэнэ добтолгонуудые хэхын тулада шухала зэбсэг хэрэгсэлнүүдые асарһан ба эрхим лётчигуудые шэлэжэ абаһан байгаа. Тиигээд 120 японско самолёдууд хилэ дээгүүр ниидэжэ ерэһэн байна. Советско-монгольско авиаци хадаа 95 самолёдтойгоор байлдаанда ороһон юм. Дайсанай 31 самолёт унагаагдажа, советско-монгольско авиаци хадаа 12 самолёдоо алдаһан байгаа.

Японско командовани болбол иимэ добтолго хээд ямаршье үрэ олоогүй байхадаа, хороо бусалжа саашадаа бүри шанга байлдаа хэхэмнай гэлдэжэ байжа хашхаралдаһан байгаа.

1939 оной июлиин 20-до Квантунска армиин командалагша генерал Уеда гэгшэ Халхын-Голой оршондо добтолжо орохо тухай захиралтые японо-маньчжурска сэрэгүүдтэ үгэһэн байна. Дүн хамта 20 мянгаһаа үлүүтэй буудагшад, 5 мянга шахуу һэлмэшэд, 170 ехэ буунууд, тынкада эсэргүүсэхэ 100 шахуу үхэр буунууд, 136 танкнууд, хуягта машинанууд ба 250 гаран самолёдууд эндэ асарагдаһан байба.

Буляажа абаһан документнүүд дээрэһээ мэдэхэдэ, японско командованиин түсэб иимэ байба: бүхы участок дээрэ добтолгодо орожо, советскэ сэрэгүүдые фронт тээшэ татаха, тииһэн бэеэрээ сохилтын бүлэг сэрэгшэдээр хамгаалгын зүүн талаар ябажа, Халхын-Голые гаталаад, тэрэ райондо байһан Баян-Цаган гэжэ үндэрлигые эзэлхэ ба хамгаалга хэжэ байһан советско-монгольско частьнуудай нюрган талаһаань сохихо гэһэн байха юм.

Июлиин 2-ой үдэшэлэн тээшэ японтон добтолжо эхилээ.

Июлиин 3-ай 19 часта манайхин дайсанине гурбан талаһаань нэгэн доро атаковалжа, тэрэ шанга тулалдаан бүхэли һүниндөө ба үглөө үдэрынь үргэлжэлһэн бэлэй. Японтон бүхы фронт дээрэ гэдэргээ сохигдожо, тон ехэ гээлтэдэ ороо.

Тэрэ илалтые манай сэрэгшэд Баян-Цаганай тулалдаан гэжэ нэрэлһэн бэлэй. Тиигээд дайсан болбол танкнууд, хүндэ артиллери ба авиациие Маньчжуриһаа нэмэжэ асараад июлиин 8-ай үглөөгүүд үүр сайжа байхада баһа дахин добтолһон байна.

Тэрэ байлдаан дүрбэн үдэр соо үргэлжэлөө 2 мянга хүнүүдээ алуулжа ба 3.500 хүнүүдээ шархатуулжа, японтон ба маньчжурнууд таһа сохюулаад сухариһан байгаа. Хитадта үни удаан хэжэ олоһон тактикаараашье, эрхим гэжэ тоологдодог 23-дахи ба 7-дохи дивизинүүдээрээшье японтон манай сэрэгшэдтэй тэнсэхэгүй байгаа. Мүн баргадуудһаа байгуулагдаһан Хинганска арми бута сохигдоо.

Хорото муухай японтон ямаршье зэмэгүй нютагай зонине алажа хюдахаһаа байтагай, шархатаһан сэрэгшэдыемнай тамалдаг байгаа. Улаанармеец Климух гэгшын толгой тайраад, нюдыень малтажа, хэлыень һуха татажа хаяһан байгаа. Тиимэл зэрлигээр манай политрук А. Викторов гэгшэдэ хандажа. нюдыень малтажа хаяһан, гар дээрэхи часыень бэеынь мяхантай отолжо абаһан, тэрэ геройн зүрхыень гарһан байна.

Японско самурайнууд саашадаа атака хэхэ гэжэ туршахадаа, ямаршье үрэ дүн олоогүй.

Тэдэнэр бүри ехэ добтолго хэхэ бодолтойгоор бүхэли август һара соо бэлэдхэл ябуулжа, шэнэ сэрэгүүдые ерүүлһэн, түсхай 6-дахи арми эмхидхэһэн, бүхэжүүлгэнүүдые бариһан, элдэб олон нүхэ траншей малтаһан байха юм. Хуу бэлэн болоо гэжэ бодоод тэрэ хомхой нохосууд августын 17-до добтолжо орохо гэбэ.

Тиихэ үедэ советскэ командовани болбол эрид шанга добтолго хэхээр бэлдэжэ байба. Халхын-Голдо байлдажа байһан частьнуудһаа мүнөө Советскэ Союзай Маршал ба гурба дахин герой болоһон Г. К. Жуковай командалга доро түсхай армиин бүлэглэл эмхидхэгдэһэн байгаа. Шэнэ сэрэгүүд танкнууд, самолёдууд, зэбсэг хэрэгсэлнүүд асарагдаа. Нүхэр Жуков дайсанине бута сохихо түсэб зохёожо, сэрэгүүдээ хойтохи, центральна ба урдахи—эдэ гурбан бүлэг болгожо хубаагаад, хажуу таланууды‌ень танкнуудаар хамгаалха гэбэ. Дайсанай хажуу талын сэрэгүүдые бута сохёод, Номун-Хан-Бурд-Обоогой тэндэ нэгэдхэхэ гэһэн захиралта хойтохи ба урдахи бүлэг сэрэгүүдтэ үгтэбэ. Центральна бүлэг сэрэгүүд дайсанине бэе тээшээ татажа, тиигээд, бүһэлэлгэ дууһахалаарынь, бэшэ бүлэгүүдтээ хамта ябажа дайсанине бута сохихо ёһотой байба.

Энэ түсэб тон нюуса байжа, тэрээн тухай нэгэ хэдыл хүн мэдэхэ байба. Частьнуудай командирнуудта 3—4 хоног урид гү, али добтолхын урда һүни, августын 20-до дуулгагдаһан байха юм.

Августын 20-до советско-монгольско частьнууд эрид шанга эсэргүү добтолгодо ороо. Үглөөнэй 5 час 45 минутада 15 бомбардировщигууд, 800 шахуу советскэ ба монгол истребительнүүд, японско бүхэжүүлгэнүүд дээгүүр дэгдэн ерэжэ хэдэн зуугаад тонно бомбо хаяба, японтон дээрэ туулган аадар адхарба. Тэрээнтэй нэгэн хамта дайсанай зениткэнүүдые манай артиллери һалгаажа байгаа.

Эгсэ 9 часта ногоон ракетанууд тэһэржэ, добтолгын дохёо үгтэбэ. 70 километр үргэнтэй фронт дээрэ «ура» хашхаралдаан сууряатаба. Танкнуудай хойноһоо атакада ороһон ябган сэрэгшэд гүбэйн тэндэхи японтоной бүхэжүүлгэнүүдтэ тулажа ерэбэ. Атакада ороһон сэрэгүүдые дэмжэһэн артиллери добтолгын зам сэбэрлэжэ үгэбэ. Тэрэ буудалгын удаа ябган сэрэгшэд «Эсэгэ оронойнгоо түлөө! Сталинай түлөө!» гэжэ хашхаралдан атакада саашаа ороно.

Тэрэ атака болбол шууд түргэн ба шууд шанга байжа, урдахи бүлэг сэрэгүүд августын 21-дэ Номун-Хан-Бурд-Обоогой баруун урда гараһан байгаа. Хойтохи бүлэг сэрэгүүд дайсанай шанга эсэргүүсэлтые даража, августын 22-ой үдэшэлэн тээшэ Палец гэжэ үндэрлигые эзэлээ. Иигээд байхада японско частьнууд бүһэлэгдэжэ, манай истребительнүүд. бомбардировщигууд агаарһаа. артиллери ба танкнууд—газар дээрэһээ сохибо. Японтон манай сэрэгшэдтэй сэхэ уулзахаһаа илангаяа ехээр айдаг байгаа. «Һомонһоо хоргодожо болохо, харинородой жадаһаа хайшаашье арилхагүйш» гэжэ илеэдэ ороһон японтон хэлэдэг һэн. Хүреэлэгдэһэн тэрэ японско сэрэгшэдэй амиды үлөөшэдынь бултадаа гараа үргэжэ, бэеэ тушааһан байна

Августын 26-ай үдэшэлэн манай һүрэг олон самолёдууд байлдаанай газар дээрэ дэгдэжэ гараба. Улаан сэрэгшэд өөһэдынгөө эрэлхэг баатар лётчигуудые омгорхолой баяраар хүндэлһэн юм. Энэ хадаа советскэ авиациин хүсэн шадалай парад болоһон байгаа.

Японтон 60 мянган шахуу хүнэе алдаһан ба тэрэнэй 25 мянгыень алуулжа гээһэн байгаа. Мүн японо-маньчжурска частьнуудые үгы хэхэдэ 147 ехэ буу, 67 станково пулемёдууд, 90 гар пулемёдууд, 36 миномёдууд ба бусад олон буу зэбсэгүүд буляажа абтаһан байгаа.

Тэрэ байлдаанууд мүнөө үеын дайн сэрэг шэнги байгаагүйшье һаа саашадаа юу болохоб гэжэ харуулһан байгаа. Улаан Армиин илалта хадаа тэрэнэй эрхим һайн шадабари, тэрэнэй сэрэгэй начальнигуудай мэргэн бодол, тэрэнэй хүсэн шадал тухай хэлэжэ үгэһэн байна. Тэрэ илалта хадаа манай боецүүд ба командирнуудай эрэлхэг зориг, Эсэгэ орондоо инаг дуратай байһанииень харуулһан байна. Халхын-Голой байлдаанай үедэ дайсанине бүһэлжэ үгы хэхэ тиимэ орёо бэрхэ арга үргэнөөр анха түрүүшынхеэ хэрэглэгдэһэн байха юм.

Тиихэтэй хамта Халхын-Голой байлдаан болбол Советскэ Союз гээшэ хэн хэнтэйшье батал‌һан договороо үнэн сэхээр ба эрид шударгуугаар дүүргэдэг юм гэжэ бүхы дэлхэйн үмэнэ харуулһан байна.

Энэ эрид шанга харюугай сохилто хадаа саашадаа Советскэ Союзда добтолхоһоо арсахыень японско агрессорые баадхаһан байна. Гэбэшье тэрэ агрессор хадаа Халхын-Голдо сохюулһанайнгаа һүүлээр агрессивнэ шунахай политикаяа ондоо газарта, манай союзнигуудта эсэргүүсэн ябуулжа байһан юм. Тэрэ агрессор гитлеровскэ Германида эсэргүүсэн Советскэ Союзай тэмсэжэ байһан бүхы үе саг соо зүүн зүгтэ сэрэгүүдээ барижа, үшөө ондоо тээһээ асаржа байжа бүхэжүүлжэ, гитлеровскэ Германида туһалһан байгаа.

Улаан Армиин эрэлхэг баатар сэрэгшэд агууехэ Генералиссимус нүхэр Сталинай хүтэлбэри доро ябажа, гитлеровскэ Германиие бута сохиһондоол адляар империалистическэ Японие дараба. Энэ агууехэ Илалтын түүхэдэ Халхын-Голой байлдаан, тэндэ японско шунахай булимтарагшадые сохиходоо манай советскэ хүнүүдэй харуулһан шадабари ба героизм гээшэ нэгэ толотомо хуудаһанинь боложо орохо байна.

Д. ЛУБСАНОВ.

ХИЛЫН СААНА

Барон Сидехар гэгшэ Япониин премьер-министрээр томилогдобо

ЛОНДОН, октябриин 6. (ТАСС). Токийскэ корреспондентын дамжуулхань хадаа барон Сидехар гэгшэ Япониин премьер-министрээр томилогдобо. Мүнөө 73 наһатай Сидехар болбол 1924 онһоо 1927 он хүртэр болон 1929 онһоо 1931 он хүртэр гадаада хэрэгүүдэй министрэй тушаалые дааажа байһан юм.

Сидехар гэгшэ Иосидые гадаада хэрэгүүдэй министрэй тушаалда үлөөхэ, шэнэ кабинедэй дүүрэн составынь хэдэн үдэрэй саана туннхаглагдаха байна гэжэ мэдүүлгэ хэбэ.

ХОККАЙДА АРАЛ ДЭЭРЭ АМЕРИКАНСКА ЭЭРЭГҮҮД БУУБА

ЛОНДОН, октябриин 6. (ТАСС). Япониин эгээл хойто зүгэй Хоккайда арал дээрэ американска эзэмдэлгын сэрэгүүд бууба гэһэн Делиин радиогой мэдээсэлые Рейтер агентство дамжуулба.

ЕГИПЕДТЭ СЭРЭГЭЙ БАЙДАЛ БОЛЮУЛАГДАА

КАИР, октябриин 6. (ТАСС). Египедтэ сэрэгэй байдалые октябриин 7-һоо болюулха тухай указда король Фрах гэгшэ гараа табиба.

АРГЕНТИНА ТУШАА США-гэй ПОЗИЦИ ТУХАЙ АЧЕСОНОЙ МЭДҮҮЛГЭ

САН-ФРАНЦИСКО, октябриин 5. (ТАСС). Сан-Францискын радиогой дамжуулһанай ёһоор, США-гэй гүрэнэй секретариин орлогшо Ачесон болбол пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа Аргентинын правительство хадаа өөрынгөө уласхоорондын уялгануудые эбдэнэ гэжэ баһа нэнээр мэдүүлбэ. Аргентинэдэхи байдал тухай асуудалаар Холбоото Штадууд болбол американска бусад республиканууд‌тай консультаци хэхэ байха гэжэ Ачесон хэлэбэ.

АЛБАНҺАА ТАБИХА ТУХАЙ АНГЛИЙСКА ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ШИИДХЭБЭРИ

ЛОНДОН, октябриин 5. (ТАСС). Рейтер агентствын мэдүүлһэнэй ёһоор, английска ажалай ба национальна повинностиин министр Айзекс гэгшэ 1946 оной июниин 1 хүртэр 3 миллионһоо доошо бэшэ хүнүүдые зэбсэгтэ хүсэнүүдһээ табиха тухай правительствын шиидхэбэрине мэдээсэбэ. Айзексын хэлэһэнэй ёһоор хадаа. энэ шиидхэбэриин дүүргэлтэ транспортна аргаболомжоһоо дулдыдаха байна.

ПОЛЬСКО ГРАЖДАНИНУУДЫЕ БУСААЛГА

ВАРШАВА, октябриин 5. (ТАСС). Польпресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Варшавада ерэһэн генерал Эйзенхаурэй түлөөлэгшэ болохо генерал Вуд болбол польско правительствын генеральна түлөөлэгшэтэй хамта польско гражданинуудые бусааха тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Эндэ абтаһан шиидхэбэриин үндэһөөр, октябриин 1-һээ эхилжэ Польшодо үдэр бүри 6 мянган полягууд ерэжэ байха юм.

БИРНС РАДИОГООР ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 6. (ТАСС). США-гэй Гүрэнэй Секретарь г-н Бирнс болбол хахад час соо радиогоор үгэ хэлэбэ. Энэ үгэнь хадаа мэнэ һаяхан болижо дүүрэһэн гадаада хэрэгүүдэй министрнүүдэй Соведэй нэгэдэхи сесси дээрэ США-гэй делегациин бариһан позициие үндэһэлэлгэ болон тайлбаридa бүримүһэн зорюулагдаба.

Гадаада хэрэгүүдэй министрнүүдэй Соведэй сессиин ябаса дундуур американска делегациин бариһан позициин зүб байһаниие үргэнөөр харуулжа, Бирнс болбол өөрынгөө энэ үгэ соо советскэ позици буруу гэжэ ехээр оролдожо харуулһан байха юм. Бирнс хадаа «үнэн сэхээр, удаан сагай эб найрамдалые бүхы арадуудай аша туһада түйлахын түлөө хүсэ шадала бү һулалхагты» гэһэн уряалтайгаар американецуудта хандажа өөрынгөө энэ үгые дүүргэбэ.

Харюусалгата редакторай орлогшо **Д. ЛУБСАНОВ.**

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ. Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80. зам. ответ. редактора—7-89, ответ. секретаря—3-23. отделов: партийной жизни и промышленности—7-89, сельского хозяйства—6-03, писем и переводов—6-03 (2 зв); объявлений—2-64 (2 зв.).

Н—00458 Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР Тираж 5.500.